

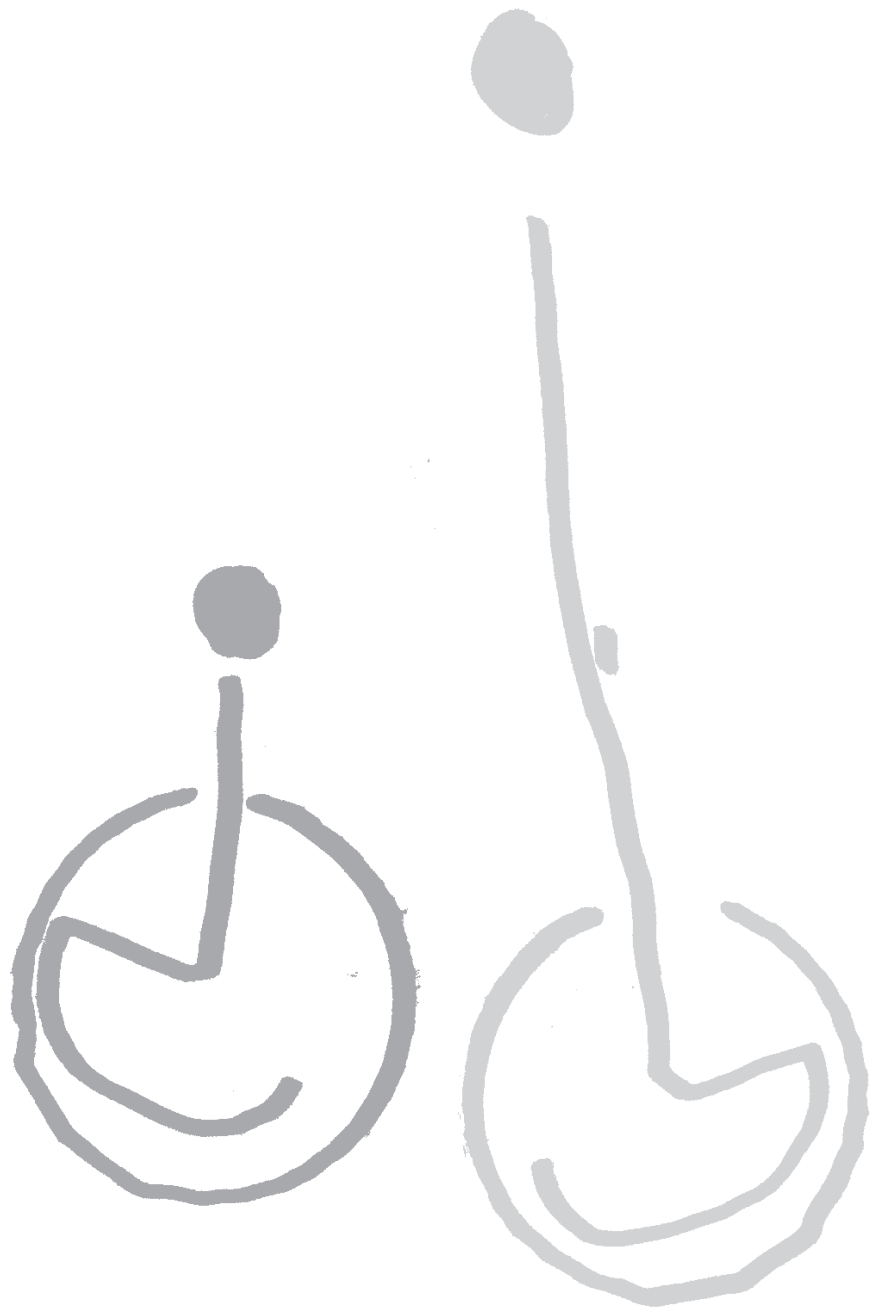
FN's KONVENTION OM

RETTIGHEDER FOR PERSONER MED HANDICAP

- PÅ LET DANSK

SOCIALMINISTERIET

**FN's KONVENTION OM
RETTIGHEDER FOR PERSONER MED HANDICAP
– PÅ LET DANSK**

Udgivet af: Socialministeriet, 2010

Bearbejdning af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap til let dansk:
Ulla Søgaard Thomsen og Susannah Pedersen, pt tekst I/S

Tryk: Eks-skolens trykkeri aps
Oplag: 2000

ISBN: 978-87-7546-147-9

Publikationen kan bestilles hos:

Socialministeriet
Lovekspeditionen
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf.: 33 92 93 00

E-post: p-lex@sm.dk

Denne publikation samt yderligere oplysninger om
FN's konvention om rettigheder for personer med handicap
kan ses på www.sm.dk

Grafisk tilrettelæggelse og illustration: glad)tegnestue

glad)tegnestue er en helt særlig tegnestue,
hvor mennesker med og uden udviklingshæmning
samarbejder om at lave grafiske produktioner.

FN's KONVENTION OM

**RETTIGHEDER
FOR PERSONER
MED HANDICAP**

- PÅ LET DANSK

Indhold

Ordliste

Forklaring til nogle af ordene i konventionen

Om FN og konventionen

Hvad er FN og en FN-konvention?

FN's handicapkonvention

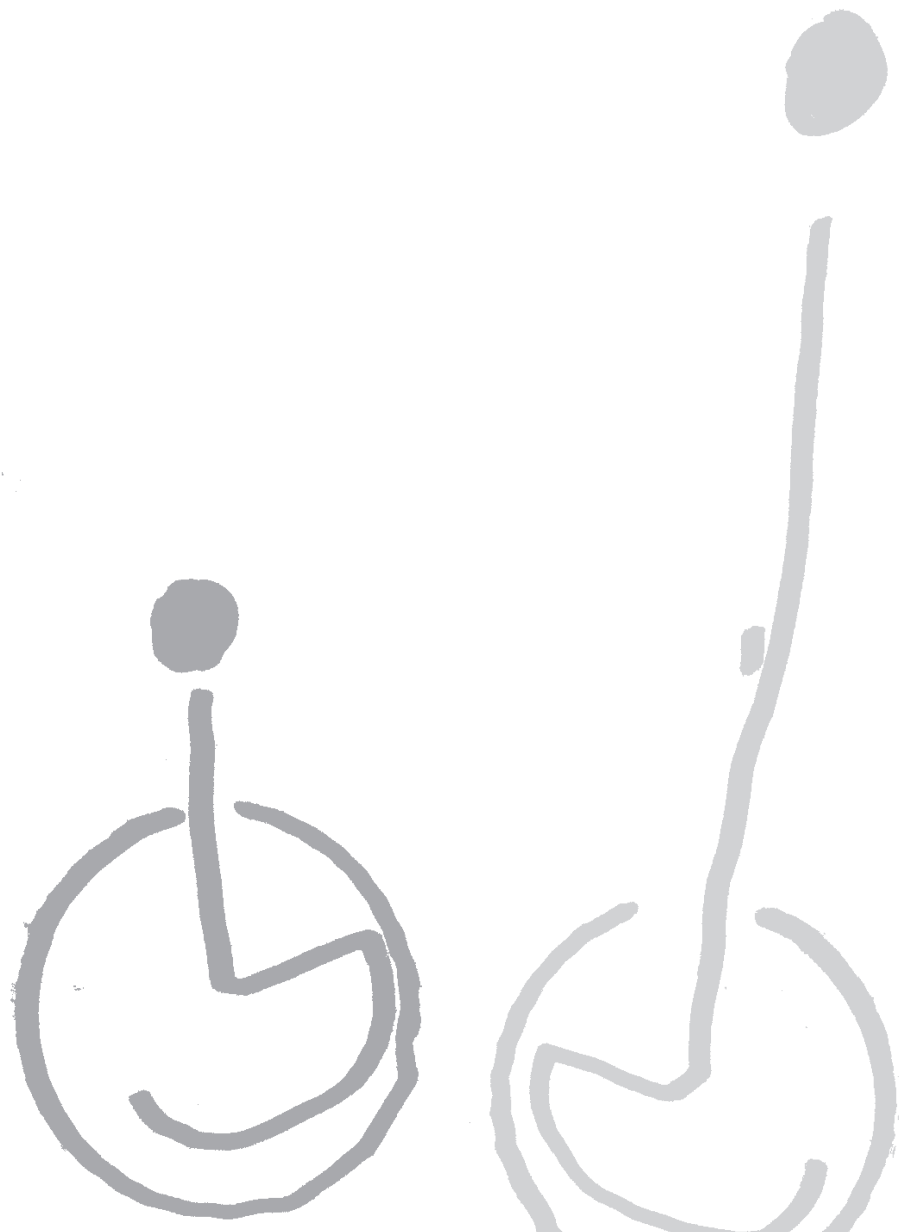
Sådan er konventionen bygget op

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap - på let dansk

Indledning til konventionen

1. Målet med konventionen
2. Hvad betyder ordene?
3. De grundlæggende holdninger
4. Det har den danske stat pligt til at gøre
5. Alle skal behandles lige
6. Kvinder med handicap
7. Børn med handicap
8. Oplysning om handicap
9. Tilgængelighed
10. Retten til at leve
11. Hjælp ved krig og katastrofer

12. Lighed for loven
13. Adgang til domstolene
14. Frihed og personlig sikkerhed
15. Beskyttelse mod tortur og ydmygelse
16. Beskyttelse mod vold og misbrug
17. Retten til at være sig selv
18. Retten til at færdes frit
19. Retten til at leve et selvstændigt liv og være en del af samfundet
20. Mulighed for at komme rundt
21. Ytringsfrihed og adgang til information
22. Respekt for privatlivet
23. Hjem og familie
24. Uddannelse
25. Sundhed
26. Hjælp til at klare sig selv
27. Arbejde
28. Et trygt liv og en tilstrækkelig levestandard
29. At være med i politik
30. At være med i kulturliv, fritidsliv og idræt
- 31 – 50. Gennemførelse af konventionen

Ordliste

Forklaring til nogle af ordene i konventionen:

Rettighed

En rettighed betyder at have ret til noget. Normalt bruger man ordet rettigheder, når man taler om forholdet mellem en stat og de mennesker, der lever i staten. Her har borgerne blandt andet en række rettigheder, der skal beskytte dem mod overgreb fra staten og fra andre borgere.

Diskrimination

At blive diskrimineret på grund af et handicap vil sige, at man bliver udelukket eller får begrænset sine muligheder for at være med i samfundet, fordi man er handicappet.

Tilgængelighed

At noget er tilgængeligt betyder, at alle let kan få adgang til det, også personer med handicap. En bygning skal for eksempel være let at komme ind i, og en tekst skal være let at læse.

Staten

I konventionen står der, hvad staten har forpligtet sig til. Lederne af den danske stat er politikerne i Folketinget og i regeringen. Det er deres ansvar, at konventionens mål bliver ført ud i livet. I praksis er det også politikere og ansatte i regionerne og kommunerne, der skal gennemføre målene i konventionen.

Offentlige myndigheder

En offentlig myndighed er for eksempel en kommune, en region eller et ministerium. De offentlige myndigheder kan tage beslutninger i sager, der har betydning for den enkelte borger. For eksempel er Socialforvaltningen i en kommune en del af en offentlig myndighed. Politiet og domstolene er også offentlige myndigheder.

Om FN og konventionen

Dette er en kortere udgave af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Den er skrevet på let dansk. Kun det vigtigste i konventionen er taget med.

Først er der en forklaring på, hvad en FN-konvention er. Så følger selve konventionen.

Hvad er FN og en FN-konvention?

FN betyder Forenede Nationer. Det er en forening for alle verdens lande.

FN arbejder for, at alle mennesker skal have mulighed for at skabe et godt liv for dem selv og deres familie.

Det gør FN blandt andet ved at aftale nogle rettigheder for alle mennesker.

En FN-konvention er en aftale om de rettigheder, som landene i FN er blevet enige om på et bestemt område.

En ny konvention bliver først vedtaget i FN. Derefter beslutter hvert land, om konventionen skal gælde i landet.

FN's handicapkonvention

I 2006 vedtog FN en konvention om rettigheder for personer med handicap. Konventionen siger, at personer med handicap på alle områder skal have lige muligheder og samme rettigheder som andre mennesker.

Danmark har sagt ja til, at rettighederne i konventionen skal gælde for personer med handicap i Danmark.

Det betyder, at de danske love skal leve op til rettighederne i konventionen.

Når Danmark har sagt ja til en konvention, så skal alle ansatte i staten, regionerne og kommunerne følge konventionen. De skal være med til at sørge for, at personer med handicap får de rettigheder, som konventionen siger, at de skal have.

Sådan er konventionen bygget op

Konventionen har en indledning, som fortæller om nogle af de rettigheder, landene i FN allerede har lavet aftaler om.

Selve konventionen består af 50 afsnit.

I den officielle konvention hedder et afsnit en artikel.

De fleste afsnit handler om de rettigheder, personer med handicap har på et bestemt område.

De første tre afsnit fortæller om de overordnede formål med konventionen.

Afsnit 4 til 30 handler om de enkelte rettigheder, og hvad den danske stat skal gøre, for at de bliver til virkelighed for alle.

De sidste afsnit, fra nummer 31 til 50, handler om, hvordan landene skal samarbejde, og hvordan FN prøver at sikre, at landene overholder konventionen.

FN har lavet et tillæg til konventionen. Det handler om muligheden for at klage til FN's komité for rettigheder for personer med handicap.

Den danske regering har valgt, at tillægget ikke skal gælde i Danmark.

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

– på let dansk

Indledning til konventionen

FN har vedtaget en erklæring om menneskerettigheder og en række konventioner med rettigheder inden for særlige områder.

Landene er enige om, at menneskerettighederne også gælder for personer med handicap.

Landene er bekymrede, fordi personer med handicap stadig møder ting, der forhindrer dem i at være med i samfundet fuldt ud.

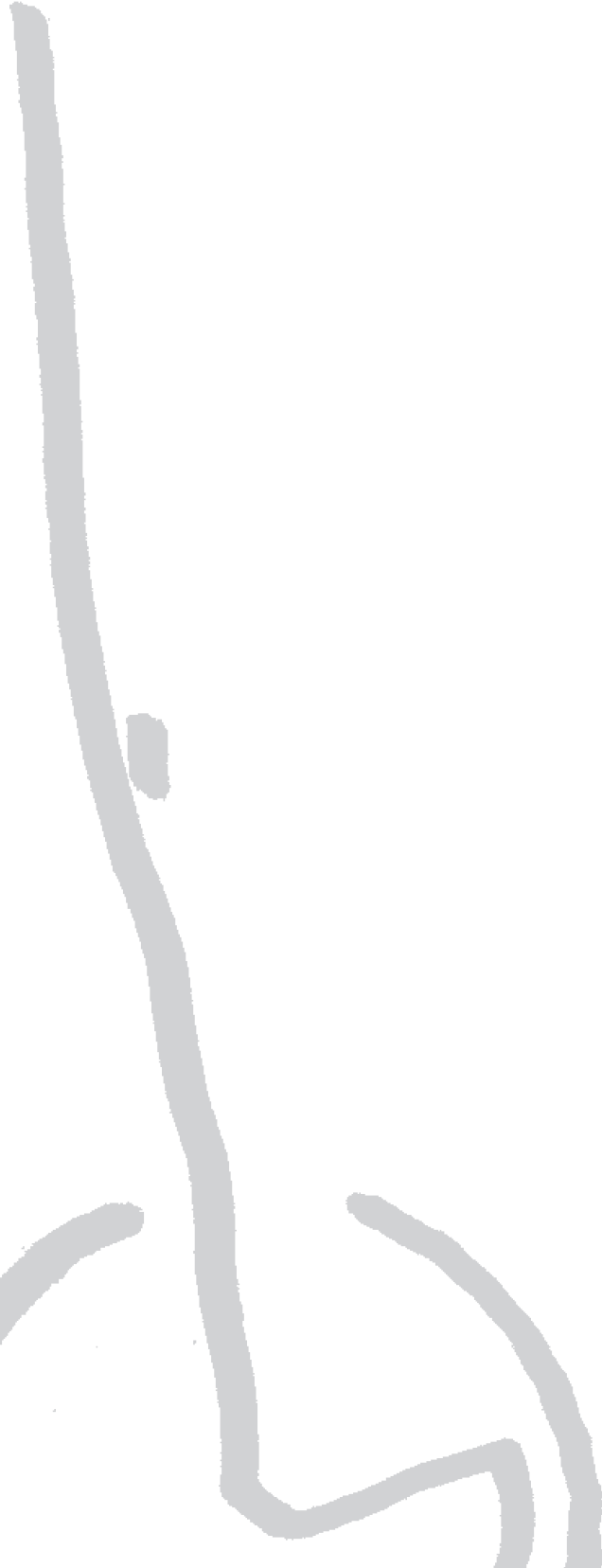
Personer med handicap oplever også stadig, at deres menneskerettigheder ikke bliver respekteret.

Landene mener, at alle mennesker er værdifulde. Hvis man diskriminerer en person på grund af personens handicap, så behandler man den person som et menneske uden værdi. Landene er bekymrede over, at personer med handicap oplever, at de bliver diskriminerede.

I mange lande lever personer med handicap i fattigdom. Og især kvinder og børn med handicap risikerer at blive udsat for vold og overgreb. Det er landene også bekymrede over.

Landene mener, at det er nødvendigt at gøre noget særligt for at sikre, at personer med handicap har samme rettigheder som andre. Det er også nødvendigt at gøre noget særligt for at fjerne de forhindringer, personer med handicap møder i samfundet. Og det er nødvendigt at gøre noget særligt for, at personer med handicap møder samme respekt i samfundet som andre.

Landene er overbeviste om, at konventionen om rettigheder for personer med handicap kan være med til at fjerne forhindringer og skabe bedre livsvilkår for personer med handicap. Konventionen kan også gøre det lettere for personer med handicap at være med i samfundet, både i den fattige del af verden og i de rige lande.

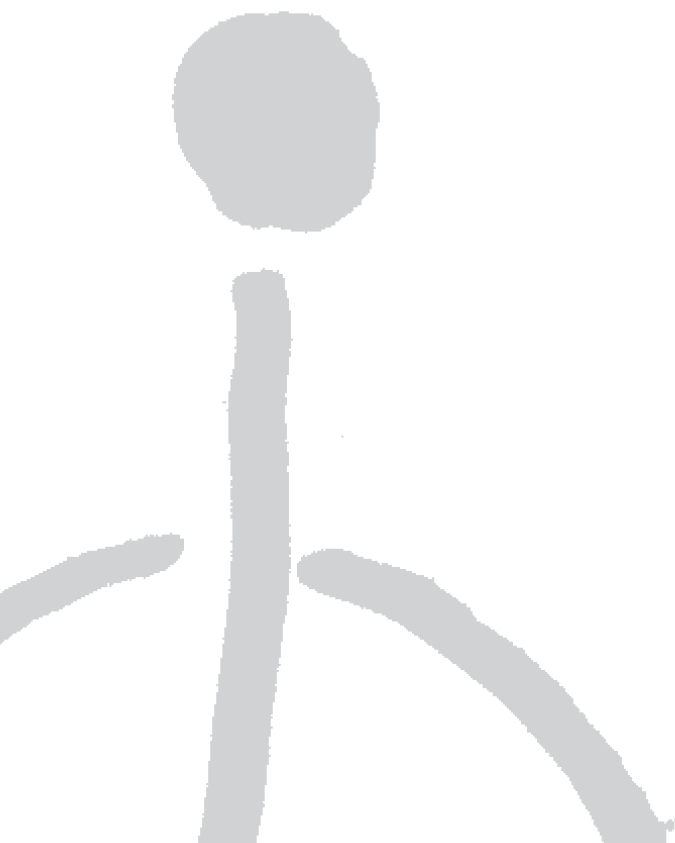

1. Målet med konventionen

Konventionens mål er at sikre, at personer med handicap har samme rettigheder som alle andre.

Alle menneskerettigheder skal også gælde for personer med handicap. Og personer med handicap har krav på, at man viser dem respekt som mennesker.

Konventionen omfatter alle personer med handicap, der har svært ved at være med i samfundet på samme måde som andre.

2. Hvad betyder ordene?

Nogle ord bliver brugt meget i konventionen. Her er en forklaring på, hvad nogle af ordene betyder:

Kommunikation

Kommunikation er alle de måder, vi får kontakt med hinanden på. Det er sprog og alle former for skrift, for eksempel punktskrift, oplæsning, letlæste tekster eller teknisk hjælp fra en computer.

Sprog

Sprog er også tegnsprog og andre måder at tale sammen på. For eksempel ved at bruge tegninger eller billeder.

Diskrimination

At blive diskrimineret på grund af et handicap vil sige, at man bliver udelukket eller får begrænset sine muligheder for at være med i samfundet, fordi man er handicappet.

Det er diskrimination, hvis personer med handicap ikke har samme rettigheder som andre på alle områder. For eksempel politisk, økonomisk, socialt og kulturelt.

Det er også diskrimination, hvis samfundet ikke gør noget for at sikre, at personer med handicap kan være med i samfundet ligesom andre.

Tilpasning og rimelig tilpasning

Der skal ske en "rimelig tilpasning" alle steder i samfundet, så personer med handicap også kan bruge de muligheder, samfundet giver sine borgere.

Tilpasning kan for eksempel være at bygge toiletter, så der er plads til en kørestol, eller at give døve mulighed for at få en tegnsprogstolk, så de kan gennemføre en uddannelse. En letlæst udgave af en svær tekst er også en tilpasning.

Når tilpasningen skal være rimelig, betyder det, at man også skal tænke på økonomien.

3. De grundlæggende holdninger

Hele konventionen bygger på nogle centrale holdninger.

De grundlæggende holdninger er:

- Alle mennesker er noget værd.
- Alle har ret til selv at bestemme over deres eget liv.
- Alle skal have frihed til at vælge selv og at være så uafhængige af andre som muligt.
- Ingen skal udsættes for diskrimination.
- Alle skal have mulighed for at være med i samfundslivet.
- Alle skal respektere, at mennesker er forskellige, og at handicap er en af de mange forskelle, der kan være mellem mennesker.
- Alle skal have lige muligheder.
- Samfundet skal være tilgængeligt for alle.
- Mænd og kvinder skal være ligestillet.
- Alle skal respektere, at børn med handicap har mulighed for at udvikle sig, og at de har ret til at være sig selv.

4. Det har den danske stat pligt til at gøre

Staten skal sørge for, at alle menneskerettigheder og frihedsrettigheder også gælder personer med handicap uden nogen form for diskrimination.

Det betyder, at:

- Staten skal vedtage love, der kan sikre de rettigheder, konventionen giver personer med handicap.
- Staten skal ændre eller afskaffe love, regler og normer, som betyder, at personer med handicap bliver diskrimineret.
- Staten lover at fremme menneskerettigheder for personer med handicap på alle områder.
- Staten lover ikke at gøre noget, der er imod konventionen.
- Staten lover at sikre, at offentlige myndigheder og institutioner følger det, der står i konventionen.
- Staten lover at arbejde for, at private virksomheder, personer og organisationer ikke diskriminerer personer med handicap.
- Staten lover at sørge for, at der bliver forsket i nye hjælpemidler og andet, der kan gøre det lettere for personer med handicap at leve et aktivt liv som alle andre.

- Staten lover at sørge for, at personer med handicap får oplysning om hjælpemidler og andre særlige tilbud, de kan have glæde af.
- Staten lover at sørge for oplysning om konventionen til alle, der arbejder med personer med handicap. Personalet skal vide, hvordan de kan være med til at sikre personer med handicap de rettigheder, som konventionen giver dem.
- Staten lover at gøre så meget som muligt for, at rettighederne i konventionen bliver til virkelighed. Alle de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder kan ikke gennemføres på én gang. Men staten skal arbejde på, at der sker fremskridt.
- Staten lover at arbejde sammen med andre lande, når der er behov for det.
- Staten lover at samarbejde med personer med handicap og deres organisationer om at gennemføre rettighederne i denne konvention.

Staten har ret til at gøre mere, end der står i konventionen. Staten må altså gerne give personer med handicap flere rettigheder end dem, konventionen giver. Men staten må ikke bruge konventionen til at svække nogle af de rettigheder, som personer med handicap allerede har.

5. Alle skal behandles lige

Alle mennesker er lige. Danmarks love skal give alle de samme rettigheder og den samme beskyttelse. Det gælder også personer med handicap.

Al diskrimination på grund af handicap skal forbydes. Staten skal sikre, at personer med handicap kan leve uden at blive diskrimineret.

6. Kvinder med handicap

Kvinder og piger med handicap bliver diskrimineret på flere forskellige måder. Derfor skal staten sikre, at menneskerettighederne også gælder for kvinder og piger med handicap.

Staten skal sørge for, at kvinder med handicap får mulighed for at leve et frit, selvstændigt og ligeværdigt liv.

7. Børn med handicap

Staten skal sørge for, at børn med handicap har de samme rettigheder som andre børn.

Det vigtigste er altid at gøre det, der er bedst for barnet. Det skal man tænke på, når man træffer beslutninger om et barn med handicap.

Børn med handicap har ret til at blive hørt om forhold, der handler om deres liv, på samme måde som andre børn. Børn med handicap skal have hjælp, så de kan fortælle, hvordan de gerne vil have det.

8. Oplysning om handicap

Staten skal sørge for, at alle får mere at vide om personer med handicap og deres liv. Staten skal også bekæmpe fordomme og sørge for, at der er respekt i samfundet for de rettigheder, personer med handicap har.

Det betyder, at:

- Staten skal arbejde for at ændre gamle og skadelige måder at tænke om personer med handicap.
- Staten skal vise, at personer med handicap har mange evner, og at de kan bidrage til samfundet. Man kan for eksempel vise, at personer med handicap arbejder i mange forskellige slags job.
- Staten skal sørge for, at alle skoler kender rettighederne for personer med handicap, og at rettighederne bliver respekteret.
- Staten skal opmuntre aviser og tv til at fortælle om personer med handicap på en måde, som viser, at de er en del af samfundet som alle andre.
- Staten skal støtte, at uddannelserne giver de studerende viden om personer med handicap og deres rettigheder.

9. Tilgængelighed

Staten skal arbejde for, at personer med handicap får mulighed for at være med i samfundet på alle områder. Staten skal arbejde på at gøre samfundet tilgængeligt for alle.

At noget er tilgængeligt betyder, at alle let kan få adgang til det, også personer med handicap.

Det skal staten arbejde for:

- Veje, parker, busser og tog, arbejdspladser, sygehuse, skoler og andre bygninger, der er åbne for alle, skal være tilgængelige.
- Information skal være tilgængelig.
- Bygninger, der er åbne for alle, skal have letlæste skilte og skilte i punktskrift.
- Der skal være forskellige hjælpere, som kan gøre det lettere at besøge steder, der er åbne for alle.
- Personer med handicap skal have mulighed for at få den nødvendige hjælp for at få information.
- Der skal laves retningslinjer for, hvordan man gør adgangen til en service bedre for personer med handicap.
- Private firmaer skal tænke på, hvordan de kan gøre deres service tilgængelig for personer med handicap. Det gælder for eksempel hoteller, restauranter og butikker.
- Der skal være tilbud om undervisning i tilgængelighed.
- Staten skal opmuntre til, at ny teknologi bliver tilgængelig for alle, og at den fås så hurtigt og billigt som muligt.

10. Retten til at leve

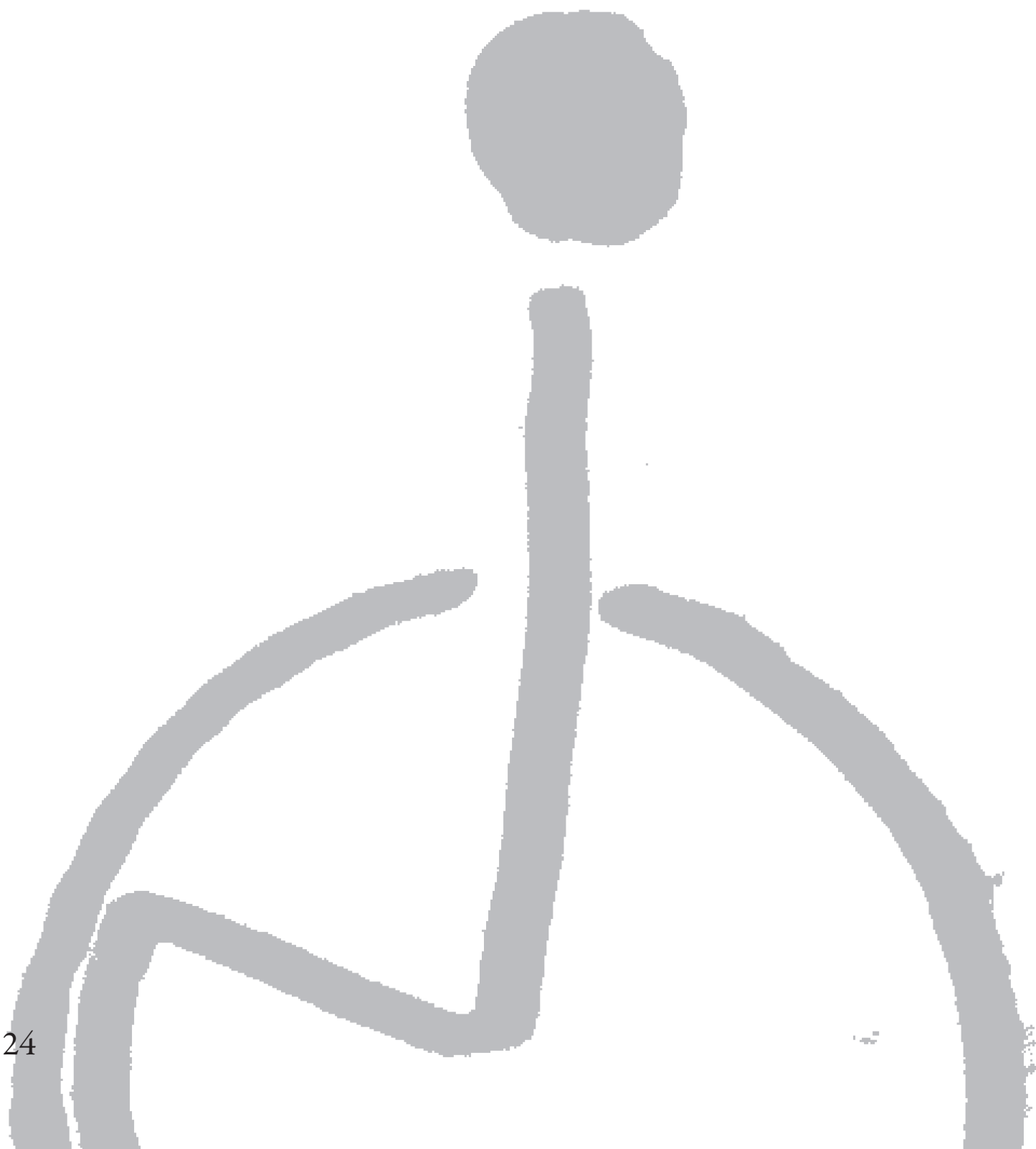
Alle har ret til at leve.

Staten skal sørge for, at personer med handicap har samme ret til livet som alle andre.

11. Hjælp ved krig og katastrofer

Staten skal sikre, at personer med handicap kommer i sikkerhed og bliver beskyttet, når der er krig, naturkatastrofer eller lignende.

12. Lighed for loven

Personer med handicap har samme ret som andre til at tage forpligtende beslutninger. De har også ret til at bestemme over deres egen økonomi.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til at eje eller arve ejendom på samme måde som andre.
- Personer med handicap har ret til at bestemme over deres egne penge på samme måde som andre.
- Personer med handicap har ret til at låne penge til hus eller andre ting på samme måde som andre.
- Ingen har ret til at tage hus, penge eller andre ejendele fra personer med handicap, fordi de har et handicap.

Staten skal sørge for, at personer med handicap kan få den støtte, de behøver for at træffe vigtige beslutninger, for eksempel om deres økonomi.

En person med handicap kan have brug for, at en anden træffer vigtige beslutninger om for eksempel økonomi. I de tilfælde skal staten sørge for, at det sker med respekt for personens rettigheder og ønsker. Staten skal beskytte personer med handicap mod misbrug. Der skal være en uafhængig myndighed til at føre kontrol.

13. Adgang til domstolene

Personer med handicap har ret til at gå til domstolene som alle andre.

Personer med handicap har ret til at få den nødvendige hjælp, hvis de for eksempel skal vidne i en sag.

Ansatte ved politi, domstole og fængsler skal have undervisning, sådan at de kan sikre lige adgang til domstolene for personer med handicap.

14. Frihed og personlig sikkerhed

Staten skal sikre, at personer med handicap har ret til frihed og personlig sikkerhed ligesom alle andre.

En person med handicap kan ikke miste sin frihed på grund af sit handicap. Man må altså ikke spærre en person med handicap inde, fordi han eller hun har et handicap.

En person med handicap kan godt komme i fængsel. Men det kan kun ske, hvis han eller hun har overtrådt loven.

Hvis en person med handicap kommer i fængsel eller bliver tilbageholdt af politiet, skal han eller hun behandles sådan, som der står i menneskerettighederne og i denne konvention.

15. Beskyttelse mod tortur og ydmygelse

Ingen må udsættes for tortur. Og ingen må behandles eller straffes på en måde, der er grusom, umenneskelig eller ydmygende.

Ingen må være med i medicinske forsøg eller eksperimenter, hvis de ikke selv har sagt ja til det.

Love og andre regler skal sikre, at personer med handicap ikke udsættes for disse ting.

16. Beskyttelse mod vold og misbrug

Staten skal sikre, at der er love og regler, som beskytter personer med handicap mod vold, udnyttelse og misbrug. Det gælder både i deres hjem og i samfundet.

Staten skal forebygge, at der sker mishandling af personer med handicap. Familie og personale skal for eksempel have hjælp og uddannelse til at kunne se, hvad der er udnyttelse eller misbrug. De skal også vide, hvordan man melder det til myndighederne.

Der skal være en myndighed, som holder øje med institutioner og tilbud til personer med handicap. Myndigheden skal blandt andet kontrollere, at personer med handicap ikke bliver udsat for misbrug.

Hvis personer med handicap alligevel bliver udsat for vold eller misbrug, skal staten sørge for, at de får al mulig hjælp til at komme sig igen.

Ofrene skal have al mulig hjælp og støtte, så de igen kan leve som frie mennesker. De skal også have mulighed for at gå til domstolene, hvis det er nødvendigt.

Staten skal specielt være opmærksom på vold og misbrug af kvinder og børn med handicap.

17. Retten til at være sig selv

Personer med handicap har ligesom alle andre ret til at bestemme over deres egen krop og sjæl. Og det skal andre mennesker respektere.

18. Retten til at færdes frit

Personer med handicap har ret til selv at vælge, hvor de vil være på samme måde som andre.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til selv at bestemme, hvor de vil bo og opholde sig.
- Personer med handicap har ret til at blive statsborgere i et andet land. Myndighederne kan ikke sige nej, kun fordi personen har et handicap.
- Personer med handicap har ret til at have pas og andre personlige papirer ligesom alle andre.
- Personer med handicap har ret til at forlade ethvert land. Også deres eget.
- Man kan ikke nægte personer med handicap at rejse ind i deres eget land, fordi de har et handicap.
- Børn med handicap har ret til at få et navn, når de bliver født. De har også ret til at blive statsborgere i et land.
- Børn med handicap har ret til at kende og blive passet af deres forældre, hvis det er muligt.

19. Retten til at leve et selvstændigt liv og være en del af samfundet

Staten skal sørge for, at personer med handicap har de samme muligheder for at leve og være med i samfundet som alle andre.

Det skal staten sørge for:

- Personer med handicap skal have mulighed for at vælge, hvor de vil bo på sammen måde som andre.
- Personer med handicap skal have mulighed for at vælge, hvem de vil bo sammen med på samme måde som andre. De kan ikke tvinges til at leve i en bestemt boform eller bo på et bestemt bosted.
- Personer med handicap skal have mulighed for at få hjælp og støtte i hjemmet.
- Personer med handicap skal have mulighed for at få hjælp, så de kan være en del af samfundet.
- Personer med handicap skal også have mulighed for at bruge de tilbud, som andre personer i samfundet har.

20. Mulighed for at komme rundt

Personer med handicap skal have mulighed for selv at bevæge sig rundt.

Det skal staten arbejde for:

- Staten skal gøre det lettere for personer med handicap at komme rundt. De skal have mulighed for selv at bestemme hvornår og hvordan.
- Staten skal sørge for, at personer med handicap har mulighed for at få hjælpere og gode hjælpemidler. Hjælpen skal være så billig, at folk kan betale den.
- Staten skal sørge for undervisning i at komme rundt til personer med handicap og de fagfolk, der arbejder med området.
- Mange virksomheder udvikler nyt udstyr og hjælpemidler til personer med handicap. Staten skal opmuntre dem til at tage hensyn til alle de forskellige behov, personer med handicap har.

21. Ytringsfrihed og adgang til information

Personer med handicap har ret til at mene og sige, hvad de vil. De har også ret til at få information ligesom alle andre.

Det skal staten arbejde for:

- Personer med handicap skal have de samme informationer som andre. De skal have information på en måde, der tager hensyn til deres handicap. Det kan for eksempel være ved hjælp af punktskrift eller let-læste udgaver.
- I kontakten med offentlige myndigheder skal personer med handicap kunne vælge at bruge tegnsprog eller andre måder at kommunikere på.
- Staten skal opfordre private firmaer til at sørge for, at informationer om deres service er tilgængelig for personer med handicap.
- Staten skal opfordre aviser, tv og andre medier til at gøre deres informationer tilgængelige for personer med handicap.
- Staten skal støtte brugen af tegnsprog.

22. Respekt for privatlivet

Personer med handicap har samme ret til et privatliv som andre.

Det betyder, at ingen har ret til at blande sig i deres privatliv eller familieliv.

Og ingen må læse en persons breve eller lignende, uden at personen siger ja til det.

Myndighederne må gerne gribe ind, hvis der er en særlig grund til det.

For eksempel hvis der er vold eller andre overgreb i familien, eller hvis forældrene ikke kan tage sig ordentligt af børnene.

Staten skal sørge for, at personlige oplysninger kun kan ses af dem, der har ret til at se dem. Personlige oplysninger kan for eksempel være personnumre og oplysninger om sygdom.

23. Hjem og familie

Personer med handicap har samme ret som andre til at gifte sig, få børn og have en partner.

Det skal staten sørge for:

- Personer med handicap kan selv bestemme, hvor mange børn, de vil have, og hvornår de vil have dem.
- Personer med handicap skal have information om familieplanlægning og prævention.
- Personer med handicap må ikke tvinges til at blive steriliseret.
- Personer med handicap har samme rettigheder som andre til at være forældre. Man skal altid først tænke på, hvad der er bedst for barnet.
- Personer med handicap skal have hjælp til at tage sig af deres børn, hvis de har brug for det.
- Børn med handicap har samme ret til et familieliv som andre. Familierne skal have støtte og information, så børn med handicap ikke gemmes af vejen, forlades eller gives bort.
- Et barn kan ikke fjernes fra forældrene, hvis de ikke ønsker det. Det gælder ikke i de situationer, hvor loven siger, at det er bedst for barnet at blive fjernet.
- Et barn kan aldrig fjernes fra forældrene, alene fordi barnet eller forældrene har et handicap.

24. Uddannelse

Personer med handicap har samme ret til uddannelse som alle andre.

Staten skal sikre, at personer med handicap har samme mulighed som andre for at deltage i undervisning gennem hele livet.

Det skal staten arbejde for:

- Personer med handicap skal have samme mulighed som andre for at udvikle det, de er gode til og for at finde en plads i samfundet.
- Personer med handicap skal som alle andre kunne leve i et frit samfund og være med i samfundet.
- Personer med handicap må ikke udelukkes fra en almindelig uddannelse, fordi han eller hun har et handicap.
- Børn med handicap har adgang til undervisning ligesom alle andre. Undervisningen er gratis.
- Personer med handicap har adgang til forskellige former for støtte, så de får mest muligt ud af undervisningen.
- Der skal være undervisning i punktskrift og andre måder at kommunikere på.
- Der skal være undervisning i tegnsprog.
- I undervisningen skal lærerne bruge de måder at kommunikere på, der er bedst for eleven. Det kan for eksempel være tegnsprog.
- Staten skal sikre, at lærerne har de rigtige færdigheder.
- Personer med handicap kan som alle andre deltage i undervisningen på universiteter, voksenundervisning eller faglig uddannelse.

25. Sundhed

Personer med handicap har ret til at være så sunde som muligt. De skal ikke diskrimineres på grund af deres handicap.

Det skal staten arbejde for:

- Personer med handicap skal have samme adgang til sundhedsvæsenet som andre. Sundhedsvæsenet er blandt andet læger, hospitaler og hjemmeplejen.
- Personer med handicap skal have de sundhedsydelser, de har behov for på grund af deres handicap. Det kan for eksempel være undersøgelser, pleje og behandling. De skal også have tilbud om sundhedsydelser, der kan forebygge, at de får flere handicap.
- Personer med handicap skal have sundhedsydelser så tæt på deres hjem som muligt.
- De ansatte i sundhedsvæsenet skal behandle et menneske med handicap lige så godt som alle andre. Derfor skal personalet have viden om, hvilke rettigheder og behov, personer med handicap har.
- Personer med handicap bestemmer selv, om de vil tage imod tilbud om sundhedsydelser.
- Personer med handicap må ikke diskrimineres, når det gælder sygeforsikringer og livsforsikringer.
- Staten skal sikre, at ingen bliver nægtet sundhedsydelser, fordi de har et handicap.

26. Hjælp til at klare sig selv

Personer med handicap skal have støtte, så de kan klare så meget som muligt selv. De skal kunne leve så uafhængigt af andre som muligt, og de skal kunne være med i så meget som muligt i samfundet.

Det skal staten arbejde for:

- Personer med handicap skal så tidligt som muligt have klarlagt, hvad de er gode til, og hvad deres behov er.
- Personer med handicap skal have den hjælp, der er nødvendig for at kunne være med i samfundet. Tilbuddene skal være så tæt på boligen som muligt. Den enkelte skal selv bestemme, om han eller hun vil deltage.
- Staten skal sørge for uddannelse og efteruddannelse for de faggrupper, der arbejder med personer med handicap.
- Staten skal fremme hjælpemidler og teknologi, der kan støtte en person med et handicap til at kunne klare sig selv.

27. Arbejde

Personer med handicap har samme ret til at arbejde som alle andre.

Arbejdsmarkedet skal være åbent for alle, og arbejdsmiljøet skal være tilgængeligt for personer med handicap.

Det skal staten arbejde for:

- Alle former for diskrimination på grund af et handicap skal være forbudt. Det skal gælde alle typer job, og det skal både gælde ved ansættelser og forfremmelser.
- Personer med handicap skal have samme vilkår som andre medarbejdere. De skal have samme løn og samme ret til sikre og sunde arbejdsforhold. De skal også være beskyttet mod mobning. Og de skal have mulighed for at klage, hvis de ikke har samme arbejdsforhold som andre ansatte.
- Personer med handicap skal have samme ret som andre til at være medlem af en fagforening.
- Personer med handicap skal have lige adgang til vejledning om uddannelse og arbejde, til at få uddannelse og efteruddannelse og til at få anvist job.

- Personer med handicap skal have samme mulighed som kollegerne for at få et bedre job.
- Personer med handicap skal have sammen mulighed som andre for at starte en selvstændig virksomhed.
- Det offentlige skal ansætte personer med handicap.
- Der skal være ordninger, som kan få private firmaer til at ansætte personer med handicap. Private firmaer kan for eksempel få støtte eller særlige fordele, hvis de ansætter personer med handicap.
- Der skal ske en rimelig tilpasning af arbejdspladserne, så personer med handicap kan arbejde der.
- Personer med handicap skal have mulighed for at få erhvervs erfaring ved at arbejde på almindelige arbejdspladser.
- Der skal være ordninger, som kan hjælpe personer med handicap til at fastholde et job eller til at vende tilbage til et job. For eksempel ved genoptræning eller omskoling.
- Personer med handicap må ikke tvinges til at arbejde gratis.

28. Et trygt liv og en tilstrækkelig levefod

Personer med handicap har ret til mad, tøj og et sted at bo.

Personer med handicap har samme ret som alle andre til at prøve at forbedre deres vilkår. Det skal de have ret til at gøre uden at blive diskrimineret.

Personer med handicap og deres familier har ret til social tryghed. Hvis de er fattige, har de ret til hjælp. For eksempel til at betale for hjælpemidler og for den pleje, de har brug for.

Staten skal sørge for, at personer med handicap har adgang til boliger, der er bygget med støtte fra det offentlige.

Personer med handicap har samme ret til pension som alle andre.

29. At være med i politik

Staten skal sørge for, at personer med handicap kan være med i det politiske liv. De skal som andre have mulighed for at bruge deres politiske rettigheder.

Personer med handicap skal have mulighed for at stemme ved alle valg.

Det skal staten sørge for:

- De steder, hvor man stemmer, skal være tilgængelige.
- Der skal være informationer om valget, som er lette at forstå.
- Personer med handicap kan vælge en person, der kan hjælpe dem med det praktiske, når de skal stemme.
- Personer med handicap skal lige som alle andre have mulighed for at stemme frit. Det vil sige hemmeligt og uden at være udsat for pres.

Personer med handicap skal også have mulighed for selv at stille op til valg. Hvis de bliver valgt, skal de have samme mulighed for at være med i det politiske arbejde som andre politikere. De skal for eksempel have tekniske hjælpemidler, hvis de har brug for det.

Personer med handicap skal have mulighed for at være med i foreninger og organisationer, for eksempel politiske partier.

De skal også have mulighed for at være med i foreninger for personer med handicap og for at samarbejde med foreninger i andre dele af landet og i udlandet.

30. At være med i kulturliv, fritidsliv og idræt

Personer med handicap har ret til at være med i kulturlivet som alle andre.

Det betyder, at:

- Staten skal sørge for, at bøger skal findes i en form, der er tilgængelig.
- Staten skal sørge for, at tv, film, teater og andre kulturaktiviteter er tilgængelige.
- Personer med handicap skal kunne besøge teatre, museer, biografer, biblioteker og tilbud for turister. Så vidt muligt skal personer med handicap også kunne besøge steder, der har en særlig kulturel betydning for Danmark.

Der må ikke være nogen love eller regler, der hindrer personer med handicap i at få adgang til kulturlivet.

Personer med handicap skal selv have mulighed for at bruge deres evner inden for kunst og kultur. Ikke kun for deres egen skyld, men til glæde for hele samfundet.

Staten skal anerkende og støtte, at personer med handicap har ret til at dyrke deres egen kultur og deres eget sprog, for eksempel døvekultur og tegnsprog.

Personer med handicap skal have mulighed for at dyrke idræt og være med i andre fritidsaktiviteter.

Det skal staten sørge for:

- Personer med handicap skal så vidt muligt kunne være med i almindelige idrætsaktiviteter på alle niveauer.
- Der skal være særlige idrætstilbud for personer med handicap. De skal have samme faciliteter og samme muligheder for træning og uddannelse, som andre idrætsfolk har.
- Personer med handicap skal have adgang til naturen og andre fritidsområder, for eksempel idrætspladser og turiststeder.
- Børn med handicap skal have samme muligheder som andre børn for at lege og være med i fritidsaktiviteter og idræt, blandt andet i skolen.

31 – 50. Gennemførelse af konventionen

Samarbejde med andre lande

Staten skal samarbejde med andre lande om, at konventionens mål bliver til virkelighed.

Staten skal også samarbejde med organisationer i andre lande, særligt organisationer for personer med handicap.

Samarbejdet med andre lande kan for eksempel handle om at:

- Udvekslingsprogrammer er tilgængelige for personer med handicap.
- Landene lærer af hinandens erfaringer.
- Landene udveksler forskning og teknisk viden.
- Landene hjælper hinanden økonomisk.

Kontrol med at konventionen gennemføres

Staten skal sørge for, at personer med handicap får de rettigheder, som konventionen giver dem. Derfor skal staten udpege nogen til at føre kontrol med, at konventionen bliver ført ud i livet.

Personer med handicap skal være med til at kontrollere, at konventionen bliver gennemført.

FN's komité for rettigheder for personer med handicap

FN opretter en særlig komité for rettigheder for personer med handicap.

Komiteén er en gruppe mennesker, der er valgt til at holde øje med, at konventionen bliver overholdt.

Komiteen skal have medlemmer fra flere lande, og der skal også være personer med handicap med i komiteen.

Alle lande skal sende en rapport til komiteen hvert fjerde år. I rapporten skal landene fortælle, hvor langt de er kommet med at gennemføre konventionen.

Komiteen skal gennemgå rapporterne og komme med forslag og gode råd til de enkelte lande, så de kan komme videre. Og cirka hvert andet år skal FN indkalde alle landene til et møde.

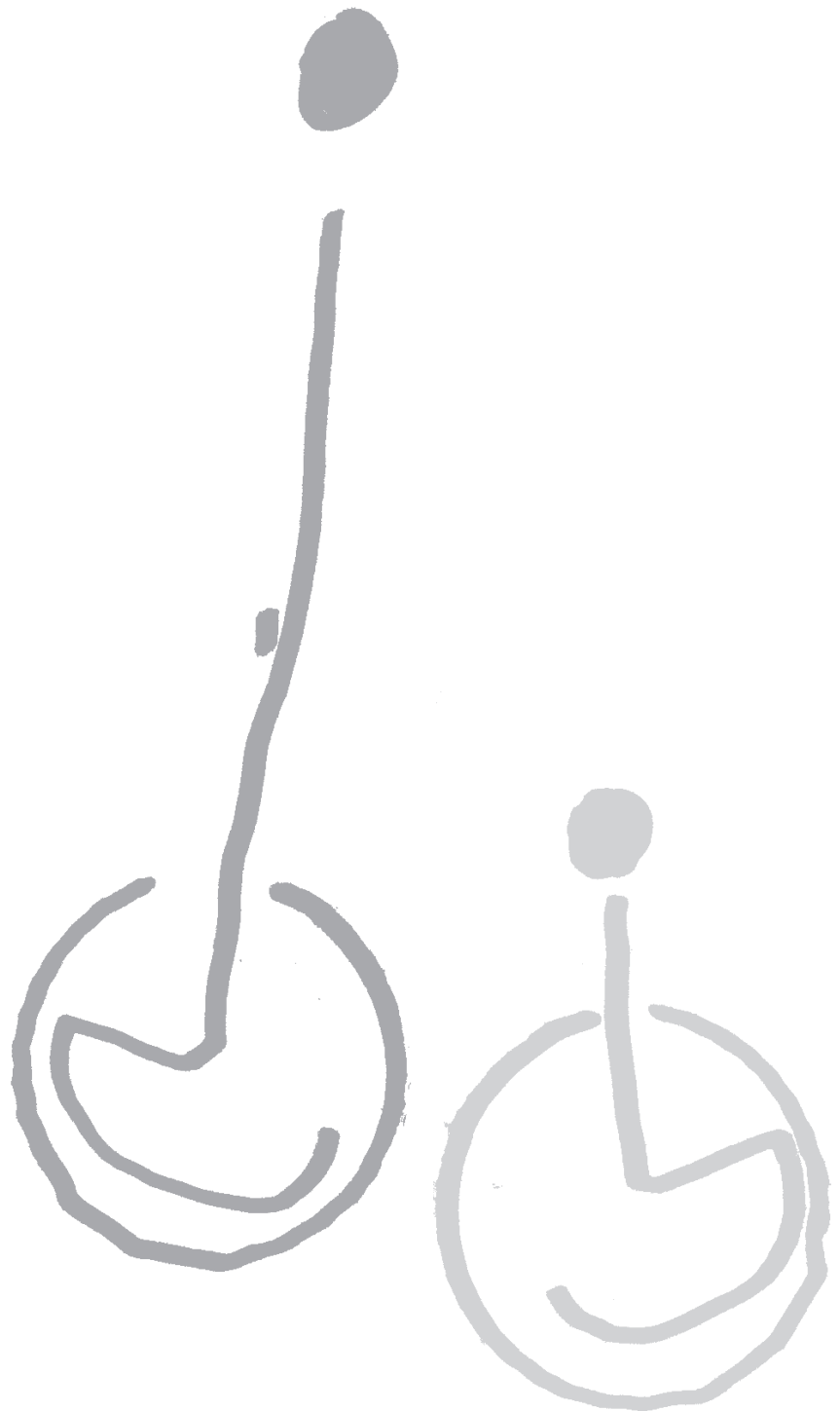
Hvornår gælder konventionen

Alle lande kan skrive under på konventionen og forpligte sig til at leve op til konventionen. Det sker på FN's kontor i New York.

Et land har altid ret til at beslutte, at konventionen ikke længere skal gælde i landet.

Konventionen skal være tilgængelig

Konventionen skal findes i tilgængelige udgaver. For eksempel i en letlæst udgave og som tegnsprog.

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf.: 33 92 93 00

www.sm.dk